

„Slepota“ ke změnám

V experimentu, který podnikli Daniel Simons z illinoiské univerzity v Champaign společně s Danielem Levinem z Vanderbiltova institutu pro výzkum mozku v americkém Nashville člověk, který byl dotázán na cestu někým, kdo byl v momentě, kdy procházeli nějací řemeslníci a dotazujícího se na chvíli zakryli, zaměněn za jinou osobu, onu změnu vůbec nepostřehl (ačkoliv „nový“ dotazovatel se výrazně od prvního lišil vzhledem). Autoři experimentu to označují jako „slepotu ke změnám“. – Po mém soudu jde o zcela nesprávný výklad: nejde o skutečnou slepotu, nýbrž o výběr, selekci vjemů, která je vedena s cílem soustředit se na podstatné. Kdyby šlo o skutečnou slepotu, nebylo by možné, aby pouhá informace, že si má dotazovaný dát pozor na vzezření dotazovatele, mohla vést k tomu, že změna už pozornosti neunikne. – Podobně je třeba interpretovat také známý jev, že třeba žába nezpozoruje ani v největší blízkosti přítomnost mouchy, pokud se moucha ani nehne, nikoli jako „slepotu“ k tomu, co se nemění, nýbrž naopak jako jakési „automatické“ vyřazování vjemů, které nehlásí žádnou změnu, tedy opět jako výběr či selekci na základě určité zaměřenosti. (Podobnou zkušenost jsem měl přece také a mlokem Kalibanem, kterého jsem přes zimu musel živit kousíčky syrového masa; ty jsem musel lehce uvázat za nitku a tou popotahovat, aby se maso pohybovalo.) Jaký je tedy závěr? Nejde v žádném případě o nějakou specifickou „schopnost všimnout si změny“ při „vnímání“; to, co nám podávají smyslové orgány (tzv. vjemy, „počítky“, dojmy, impresie atd.) je vždycky cosi původně chaotického, v čem je nutno se ejprve vyznat na základě selekce, tj. vytrídění toho pro určitý cíl důležitého ode všeho statního. „Slepota“ je proto nevhodný termín; jde o vytrídění nepotřebného, které se může ovšem z jiného hlediska jevit jako „mylné“. Stačí ovšem změnit hledisko (resp. cíl) a údajná „slepota“ může být překonána. Vědecký přístup je nejčastěji úzce spojen se záměrným (a často vysoce sofistickým) zaměřením pozornosti na něco, co běžné pozornosti uniká. Pokud se v takovém případě ukáže, že vůči něčemu jsou naše smysly příliš slabé (eventuelně co vůbec nevnímají), lze to překonávat různými pomocnými prostředky; velmi často však není takových prostředků ani zapotřebí, protože stačí na to poukázat a soustředit pozornost. Každé takové soustředění pozornosti je přece nutně spojeno s vyřazením pozornosti k jiným skutečnostem, tedy s jakousi umělou „slepotou“, ovšem právě jen relativní a situační.

(Písek, 050911-1.)

[Záznam se dochoval jako kartotéční lístek v AUK. Pozn. red.]